

این فایل PDF شامل هر دو جلد کتاب بوده و تمامی فصل ها، بخش ها و پیوست ها را به صورت یک جا در قالب یک نسخه ی یکپارچه ارائه می دهد. هدف از تهیه ی این نسخه، دسترسی آسان تر خوانندگان به مجموعه ی صفحات آغازین کتاب و امکان مطالعه ی آن است. ساختار کتاب دقیقاً مطابق با نسخه ی اصلی هر دو جلد بوده و هیچ تغییری در محتوای آن ایجاد نشده است.

سخن ناشر

از دیرباز فرهنگ اسلامی در پرتو هدایت‌های قرآن کریم و اهل بیت علیهم‌السلام مهد حکمت و دانش‌های ریشه‌دار بوده و فرهنگ مکتوب جامعه اسلامی نیز بازتاب‌دهنده بخشی از آن‌ها بوده است.

در عصر کنونی با وقوع انقلاب اسلامی و پرچم‌داری برپایی مجدد تمدن بزرگ اسلامی و تقابل همه‌جانبه با تمدن غرب، پرداختن به حکمت و دانش‌های حکمی ضرورتی روزافزون یافته است. انقلاب شکوهمند اسلامی همان‌گونه که در آغاز بر پایه‌های حکمت و فقه اسلامی و بر دوش حکیم و فقیهی ژرف‌اندیش استوار بوده است، در ادامه و تداوم راه نیز، خود را از تکیه بر بنیان‌های حکمی بی‌نیاز نمی‌داند.

از این رو انتشارات آل احمد علیهم‌السلام بر خود لازم می‌بیند با تمام توان در عرصه نشر آثار حکمی ورود نموده و قدمی هرچند کوتاه در این مسیر بلند بردارد و در این راستا بر آن شد تا برخی از آثار و نگاشته‌های حوزه علوم عقلی را در فهرست و اولویت نشر قرار دهد. اثر پیش‌رو گامی مبارک در این مسیر است.

انتشارات آل احمد علیه السلام بر خود لازم می‌داند از استاد گرانقدر
حجت الاسلام والمسلمین علی امینی نژاد رحمته الله که با نگارش مقدمه و تعلیقه
بر کتاب شریف بدایة الحکمه اثر علامه طباطبائی رحمته الله زمینه استفاده و
بهره‌مندی هر چه بیشتر دانش پژوهان حکمت از این کتاب را فراهم
نموده‌اند، تشکر نماید و نیز از مؤسسه آموزشی پژوهشی نفحات که در
آماده‌سازی این اثر برای نشر زحمات فراوانی متحمل شده‌اند، کمال
تشکر را داشته و امیدوار است در آینده نزدیک آثار درخور دیگری را در
عرصه حکمت اسلامی به جامعه علمی ارائه نماید، ان شاء الله تعالی.

علی رستمی

مدیر انتشارات آل احمد علیه السلام

سخن مؤسسه

یکی از ارکان محوری در نظام آموزشی حوزه‌های علمیه از دیرباز متون آموزشی فاخر، فنی و موجز بوده‌اند. این متون معمولاً نگاشته اساتید میرز دانش و بازتاب‌دهنده فضای آن دانش در آن عصر و دوران بوده‌اند. بدین سان تراث علمی و دانشی نسل به نسل در میان دانش‌پژوهان در تمدن اسلامی دست به دست منتقل می‌شد و نسل‌های جدید میراث‌دار سرمایه‌ای عظیم و پرشکوه در آن دانش می‌گشتند و خود نیز همچون پیشینیان همین رسم و سنت نیکو را ادامه می‌دادند.

این متون به دلیل محور قرار گرفتن در فضای دانشی، با تلاش‌های فکری دانشمندان و دانش‌پژوهان آن دانش با گذر زمانی اندک، بسیار پرثمر و پربار می‌گشتند. نمونه‌ای از این ثمرات را می‌توان در سنت حاشیه و تعلیقه‌نگاری بر متون آموزشی و درسی به تماشا نشست. شاید بتوان گفت متنی آموزشی در میراث تمدنی اسلام وجود ندارد که مشحون از حواشی و تعلیقه‌های متعدد نباشد.

به طور معمول سنت حاشیه و تعلیقه‌نویسی علاوه بر باز کردن برخی دشواری‌ها و نکات متنی، با افزوده‌های دانشی و نیز انتقادی همراه بوده است و از این راه، افزون بر

ترویج و تبیین میراث آن دانش، نکته‌ها و زمینه‌هایی برای رشد و تکامل آن دانش نیز فراهم می‌شد. بدین سان کاروان دانش مسیر تکاملی خود را طی می‌کرد و گاه انباشت نکات و اندیشه‌های نو به حدی بود که خود سر از مباحث و آثار جدید در آن دانش در می‌آورد.

اثر پیش‌رو که نگاشته بزرگ دانشمند عصر معاصر و یگانه فیلسوف دوران حاضر یعنی علامه طباطبائی رحمته‌الله علیه است، از سالیانی نه چندان دور به عنوان کتاب اول درسی در دانش فلسفه مطرح بوده است. از زمان نگارش این اثر تاکنون برخی شروح به زبان فارسی و عربی بر این کتاب نگاشته شده‌اند. با این حال جای اثری که علاوه بر طرح برخی مباحث مقدماتی و زمینه‌سازی برای ورود به فلسفه، شامل تعلیقه‌هایی روان و به زبان فارسی بر متن باشد، خالی بود. این مهم با تلاش چندین ساله استاد ارجمند، حجت‌الاسلام والمسلمین علی امینی نژاد عقیقه فراهم آمد و اثر حاضر که ثمره تدریس چندین دوره بدایة الحکمه در حوزه مقدسه قم است، به قلم ایشان به رشته تحریر درآمد. معاونت پژوهش مؤسسه آموزشی پژوهشی نفحات ضمن قدردانی از استاد ارجمند و تقدیر از تلاش و شکیبایی ایشان در آماده‌سازی نهایی اثر، امیدوار است این اثر بتواند گامی رو به جلو در فضای ترویج حکمت اسلامی و ارتقاء فهم معارف دینی بردارد؛ ان شاء الله.

مهدی صداقت

معاون پژوهش مؤسسه آموزشی پژوهشی نفحات

فهرس الموضوعات

سخرن ناشر	پنج
سخرن مؤسسه	هفت
مقدمه	نه
تمهيدات؛ درباره فلسفه اسلامي	يازده
تمهيد اول: درباره چيستى فلسفه	دوازده
واژگان فلسفه	دوازده
وضعيت فلسفه در غرب	سيزده
مراد از فلسفه در حوزه اندیشه مسلمان	چهارده
روش شهودى و نقلى در فلسفه	پانزده
هدف گفتار يا هدف گوينده	بيست و سه
فلسفه و كلام	بيست و هفت
فلسفه و عرفان	بيست و هشت

تمهید دوم: چپستی فلسفه اسلامی	بیست و نه
نقطه آغاز و خاستگاه فلسفه اسلامی	سی و دو
مدرسه یونان باستان	سی و دو
مدرسه اسکندریه	سی و سه
مدرسه انطاکیه	سی و چهار
مدارس «الرُّها» و «نصیبین»	سی و چهار
مدرسه حرّان	سی و پنج
مدرسه جندی شاپور	سی و پنج
عوامل و انگیزه‌های نهضت ترجمه	سی و هشت
موضع امامان معصوم علیهم‌السلام در مقابل نهضت ترجمه	چهل
فلسفه اسلامی در نقطه رشد و تکامل	پنجاه و سه
محور نخست: از منظر روشی	پنجاه و چهار
الف) تأیید روش عقلانی	پنجاه و چهار
ب) هدایت عقل	پنجاه و نه
ج) افزوده شدن روش شهودی	شصت و دو
همراستایی فلسفه اسلامی با دین در بنیادهای معرفت‌شناختی	
.....	شصت و چهار
محور دوم: از منظر محتوایی	شصت و چهار
افزوده شدن مسائل جدید به فلسفه	شصت و چهار
رویکرد دینی و اسلامی در مسائل فلسفی	شصت و پنج
الف) حدوث زمانی عالم	شصت و شش
ب) تکامل برزخی	شصت و شش
ج) معاد جسمانی	شصت و هفت
جهت‌گیری‌های اسلامی در مسائل جزئی و کلی فلسفه ...	شصت و هفت

سنجدها و میزان های فلسفه اسلامی	شصت و هشت
گذری بر دیدگاه صدرالمتألهین	شصت و نه
تمهید سوم: چرایی فلسفه و فلسفه اسلامی	هفتاد و دو
تمهید چهارم: چگونگی آموزش فلسفه اسلامی	هفتاد و هفت
تمهید پنجم: درباره بدایة الحکمه	هشتاد و چهار
بدایة الحکمه	۱
مقدمه: في تعريف هذا الفنّ و موضوعه و غايته	۳
المرحلة الأولى: في کلیّات مباحث الوجود	۱۱
الفصل الأول: في بداهة مفهوم الوجود	۱۵
الفصل الثاني: في أنّ مفهوم الوجود مشترك معنويّ	۱۹
الفصل الثالث: في أنّ الوجود زائد على الماهية، عارض لها	۲۳
الفصل الرابع: في أصالة الوجود و اعتبارية الماهية	۲۷
الفصل الخامس: في أنّ الوجود حقيقة واحدة مشكّكة	۳۹
الفصل السادس: في ما يتخصّص به الوجود	۴۹
الفصل السابع: في أحكام الوجود، السلبية	۵۵
الفصل الثامن: في معنى نفس الأمر	۵۹
الفصل التاسع: في مساوقة الشئیة و الوجود	۶۱
الفصل العاشر: في أنّه لا تمايز ولا علیّة في العدم	۶۳
الفصل الحادي عشر: في أنّ المعدوم المطلق، لا خبر عنه	۶۵
الفصل الثاني عشر: في امتناع إعادة المعدوم بعينه	۶۷
المرحلة الثانية: في انقسام الوجود إلى خارجي و ذهني	۷۱
الفصل الأول	۷۵

المرحلة الثالثة: في انقسام الوجود إلى: ما في نفسه و ما في غيره و انقسام ما في نفسه إلى: ما لنفسه و ما لغيره	١٠٧
الفصل الأول: من الوجود: ما هو في غيره و منه خلافه	١١١
الفصل الثاني: في كيفية اختلاف الرابط و المستقل	١١٧
الفصل الثالث: من الوجود في نفسه: ما هو لغيره و منه ما هو لنفسه	١٢١
المرحلة الرابعة: في المواد الثلاث: الوجوب و الإمكان و الامتناع	١٢١
الفصل الأول: في تعريف المواد الثلاث و انحصارها فيها	١٢٩
الفصل الثاني: في إنقسام كل من المواد إلى: ما بالذات و ما بالغير و ما بالقياس الي الغير	١٣٣
الفصل الثالث: في أنّ واجب الوجود ماهيته إتيته	١٣٧
الفصل الرابع: واجب الوجود بالذات واجب الوجود من جميع الجهات	١٤١
الفصل الخامس: في أنّ الشيء ما لم يجب لم يوجد و بطلان القول بالأولوي ...	١٤٣
الفصل السادس: في معاني الإمكان	١٤٧
الفصل السابع: في أنّ الإمكان إعتبار عقلي و أنّه لازم للماهية	١٥٣
الفصل الثامن: في حاجة الممكن إلى العلة، و ما هي علة إحتياجه إليها؟ ..	١٥٥
الفصل التاسع: الممكن محتاج إلى علته بقاء كما أنّه محتاج إليها حدوثاً ...	١٦١
خاتمة	١٦٣
المرحلة الخامسة: في الماهية و أحكامها	١٧١
الفصل الأول: في أنّ الماهية ليست من حيث هي إلّا هي	١٧١
الفصل الثاني: في اعتبارات الماهية و ما يلحق بها من المسائل	١٧٥
الفصل الثالث: في معنى الذاتي و العرضي	١٨١

١٨٥	الفصل الرابع: في الجنس و الفصل و النوع و بعض ما يلحق بذلك
١٨٩	الفصل الخامس: في بعض أحكام الفصل
١٩١	الفصل السادس: في النوع و بعض أحكامه
١٩٣	الفصل السابع: في الكلّي و الجزئي و نحو وجودهما
١٩٥	الفصل الثامن: في تميّز الماهيات و تشخّصها
١٩٩	المرحلة السادسة: في المقولات العشر و هي الأجناس العالية التي إليها تنتهي أنواع الماهيات
٢٠٣	الفصل الأول: في تعريف الجوهر و العرض و عدد المقولات
٢٠٧	الفصل الثاني: في أقسام الجوهر
٢٠٩	الفصل الثالث: في الجسم
٢١٣	الفصل الرابع: في إثبات المادة الأولى و الصورة الجسميّة
٢١٥	الفصل الخامس: في إثبات الصور النوعية
٢١٧	الفصل السادس: في تلازم المادة و الصورة
٢١٩	الفصل السابع: في أنّ كلّاً من المادة و الصورة محتاجةٌ إلى الأخرى
٢٢٣	الفصل الثامن: النفس و العقل موجودان
٢٢٥	الفصل التاسع: في الكمّ و انقساماته و خواصّه
٢٢٩	الفصل العاشر: في الكيف
٢٣١	الفصل الحادي عشر: في المقولات النسبية
٢٣٥	فهرس الموضوعات

جلد دوم

فهرس الموضوعات

المرحلة السابعة: في العلة و المعلول.....	٥
الفصل الأول: في إثبات العلّية و المعلوليّة و أنّهما في الوجود.....	٩
الفصل الثاني: في انقسامات العلة.....	١٣
الفصل الثالث : في وجوب وجود المعلول عند وجود العلة التامة ووجوب وجود العلة عند وجود المعلول.....	١٧
الفصل الرابع: [في «قاعدة الواحد»].....	٢١
الفصل الخامس: في استحالة الدور و التسلسل في العلل.....	٢٥
الفصل السادس : [في العلة الفاعلية و أقسامها].....	٢٩
الفصل السابع: في العلة الغائية.....	٣٥
الفصل الثامن: في إثبات الغاية فيما يعدّ لعباً أو جزافاً أو باطلاً و الحركات الطبيعيّة و غير ذلك.....	٣٩
الفصل التاسع: في نفي القول بالاتفاق.....	٤٥
الفصل العاشر: في العلة الصوريّة و المادّيّة.....	٤٣

٥٥.....	الفصل الحادي عشر: في العلة الجسمانية
٥٧.....	المرحلة الثامنة: في انقسام الموجود إلى الواحد والكثير
٦١.....	الفصل الأول: في معنى الواحد والكثير
٦٧.....	الفصل الثاني: في أقسام الواحد
٧١.....	الفصل الثالث: [في الهُوِيَّة وهو الحمل]
٧٥.....	الفصل الرابع: [في تقسيمات للحمل الشائع]
٧٩.....	الفصل الخامس: في الغيرية والتقابل
٨٣.....	الفصل السادس: في تقابل التضاييف
٨٥.....	الفصل السابع: في تقابل التضاد
٨٩.....	الفصل الثامن: في تقابل العدم والملَكَة
٩١.....	الفصل التاسع: في تقابل التناقض
٩٥.....	الفصل العاشر: في تقابل الواحد والكثير
٩٩.....	المرحلة التاسعة: في السبق واللاحق والقدم والحدث
١٠٣.....	الفصل الأول: في معنى السبق واللاحق وأقسامهما والمعية
١٠٩.....	الفصل الثاني: في ملاك السبق في أقسامه
١٠٣.....	الفصل الثالث: في القدم والحدث وأقسامهما
١١٧.....	المرحلة العاشرة: في القوة والفعل
١٢١.....	الفصل الأول: كل حادث زمني مسبوق بقوة الوجود
١٢٧.....	الفصل الثاني: في تقسيم التغير
١٢٩.....	الفصل الثالث: في تحديد الحركة
١٣١.....	الفصل الرابع: في انقسام الحركة إلى توسطية وقطعية
١٣٥.....	الفصل الخامس: في مبدأ الحركة ومنتهاها
١٣٧.....	الفصل السادس: في موضوع الحركة وهو المتحرك الذي يتلبس بها
١٣٩.....	الفصل السابع: في فاعل الحركة وهو المحرك

• فهرس الموضوعات •

الفصل الثامن: في ارتباط المتغير بالثابت	١٤٣
الفصل التاسع: في المسافة التي يقطعها المتحرك بالحركة	١٤٥
الفصل العاشر: في المقولات التي تقع فيها الحركة	١٤٧
الفصل الحادي عشر: في تعقيب ما مر في الفصل السابق	١٥١
الفصل الثاني عشر: في موضوع الحركة الجوهرية وفاعلها	١٦١
الفصل الثالث عشر: في الزمان	١٦٥
الفصل الرابع عشر: في السرعة والبُطْء	١٧١
الفصل الخامس عشر: في السكون	١٧٥
الفصل السادس عشر: في انقسامات الحركة	١٧٧
خاتمة	١٨١
المرحلة الحادية عشر: في العلم و العالم و المعلوم	١٨٥
الفصل الأول: في تعريف العلم و انقسامه الأولي	١٨٩
الفصل الثاني: ينقسم العلم الحصولي إلى كلي و جزئي	١٩٧
الفصل الثالث: ينقسم العلم انقساماً آخر إلى كلي و جزئي	٢٠٧
الفصل الرابع: في أنواع التعقل	٢١١
الفصل الخامس: في مراتب العقل	٢١٣
الفصل السادس: في مُفَيض هذه الصور العلمية	٢١٥
الفصل السابع: ينقسم العلم الحصولي إلى تصوّر و تصديق	٢١٩
الفصل الثامن: و ينقسم العلم الحصولي إلى بديهي و نظري	٢٢٣
الفصل التاسع: و ينقسم العلم الحصولي إلى حقيقي و اعتباري	٢٣١
الفصل العاشر: في أحكام متفرقة	٢٣٣
الفصل الحادي عشر: كلّ مجرد فهو عاقل	٢٣٥
الفصل الثاني عشر: في العلم الحضورى و أنّه لا يختص بعلم الشيء بنفسه	٢٣٩

المرحلة الثانية عشر: فيما يتعلّق بالواجب تعالى من إثبات ذاته وصفاته وأفعاله ...	٢٤١
الفصل الأول: في إثبات ذاته تعالى.....	٢٤٥
الفصل الثاني: في إثبات وحدانيته تعالى	٢٤٩
الفصل الثالث: في أنّ الواجب تعالى، هو المبدأ المُفيض لكلّ وجود	٢٥٤
الفصل الرابع: في صفات الواجب الوجود تعالى، و معنى اتّصافه بها	٢٥٩
الفصل الخامس: في علمه تعالى.....	٢٦٧
الفصل السادس: في قدرته تعالى [و عموميتها].....	٢٧٩
الفصل السابع: في حياته تعالى	٢٨٧
الفصل الثامن: في إرادته تعالى و كلامه.....	٢٨٩
الفصل التاسع: في فعله تعالى و انقساماته.....	٢٩٣
الفصل العاشر: في العقل المفارق وكيفية حصول الكثرة فيه لو كانت فيه كثرةً .	٢٩٧
الفصل الحادي عشر: في العقول الطولية و أول ما يصدر منها	٢٩٩
الفصل الثاني عشر: في العقول العرضية.....	٣٠٣
الفصل الثالث عشر: في المثال.....	٣٠٩
الفصل الرابع عشر: في العالم المادّي	٣١١
فهرس الموضوعات.....	٣١٥